

روش و ابزار جمع آوری داده ها

- در این مرحله محقق باید داده های مورد نیاز مطالعه را جمع آوری نماید.

- فرق این مرحله با بررسی متون چیست؟

روشهای جمع آوری داده ها

- منابع موجود (مدارک و پرونده ها)

- مشاهده

- مصاحبه

- پرسشنامه

جمع آوری داده ها بر اساس منابع موجود

- یکی از روش های مرسوم
- پژوهشگر از اطلاعات موجود که توسط سایر محققین یا سازمانها جمع آوری شده استفاده می کند
- پرونده ها درمانگاهی؛ بیمارستانی؛ ثبت احوال؛ دانشجویی؛ دانش آموزی؛ مراجعین به مراکز مختلف؛ شهرداری ها و...
- ابزار جمع آوری: فرم اطلاعاتی

مزایا

✓ به واسطه موجود بودن اطلاعات ارزان است.

✓ در وقت صرفه جویی می شود.

✓ مهمترین مزیت آن امکان ارزیابی روند موضوع مورد

بررسی در گذشته است که در مطالعات گذشته نگر بسیار

حائز اهمیت است.

معایب

- گاهی اوقات دستیابی به این منابع مشکل بوده
- به اندازه کافی دقیق نیست
- ناقص بودن و در دسترس نبودن اطلاعات از اشکالات عمده این روش است.
- گاهی ملاحظات اخلاقی مانع از دستیابی به اطلاعات مورد نظر می باشد
- قدیمی و کهنه بودن اطلاعات هم ممکن است در برخی موارد مطرح باشد

مشاهده

- از روش های جمع آوری اطلاعات است که در آن رفتار مشخصات موجودات زنده اشیا و پدیده ها با استفاده از ویژگی های گوناگون آنها ملاحظه و ثبت می گردد.
- مشخصات، حالت های افراد، ارتباطات کلامی و غیر کلامی، رفتارها، فعالیتها، مهارتها و ...
- نبض، فشار خون، درجه تب، ...
- از طریق مشاهده پدیده ها به طور مستقیم و عینی و در حالت طبیعی مورد مطالعه قرار می گیرند.

- بودن یا نبودن حمام یا توالت در منزل و کیفیت آن
 - مشاهده نحوه مسواک زدن افراد مورد نظر
 - استفاده یا عدم استفاده از لوازم حفاظت فردی
 - بررسی وضعیت کفش، جوراب، ناخن و ... در بیماران
- دیابتی
-

مزایای مشاهده

- امکان بررسی جزئیات موضوع وجود دارد.
- در زمان کوتاه اطلاعات زیادی بدست می آید.
- امکان دستیابی مستقیم به اطلاعات و بالا بودن اعتبار اطلاعات
- امکان دسترسی به داده هایی که گردآوری آن از طریق ابزارهای دیگر حاصل نمی شود.
- گردآوری داده ها در شرایط طبیعی و یا نزدیک به شرایط طبیعی

نکته

در زمانی که روش جمع آوری داده ها مشاهده می باشد
لازم است که ابزار مورد استفاده مشخص شود.

+

فرم ثبت داده ها (چک لیست)

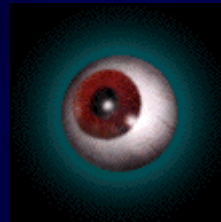
معایب

- نیاز به صرف وقت زیاد از سوی محقق
- تأثیر حضور پژوهشگر بر تغییر رفتار مشاهده شونده
- سوگیری (تورش) پژوهشگر
- نیاز به تخصص مشاهده گر
- هزینه زیاد
- استاندارد کردن و طبقه بندی اطلاعات مشکل است (بویژه در ثبت رفتار انسانی).
- مشکلات اخلاقی در مشاهده اعمال شخصی وجود دارد.

انواع مشاهده

- مشاهده مستقیم: مشاهده شونده می داند که مورد مشاهده قرار گرفته است
- مشاهده غیر مستقیم: مشاهده گر به گونه اقدام به مشاهده می کند که مشاهده شونده متوجه این اقدام نمی شود

مصاحبه

- چرا مصاحبه؟
- یکی از روش های جمع آوری اطلاعات است که در آن به صورت حضوری یا غیر حضوری از افراد پرسش می شود.
- نکته مهم آن است که سئوالات مصاحبه از پیش اندیشیده شده و تعیین شده است.

انواع مصاحبه

- مصاحبه انعطاف پذیر یا آزاد
- مصاحبه انعطاف ناپذیر یا بسته

مصاحبه انعطاف پذیر یا آزاد

در این نوع، چهارچوب و حدود پرسش برای مصاحبه گر مشخص است ولی زمان و توالی پرسش به سلیقه مصاحبه گر بستگی دارد. در این حالت رفتار آزمودنی طبیعی تر است و اطلاعات واقعی تری بدست می آید. مصاحبه گر می تواند سئوالات اضافی نیز طرح کند. این روش برای تحقیق هائی با مقیاس کوچک، مطالعات کیفی و یا مصاحبه با اشخاص و گروههایی که اطلاعات اصلی از آنها بدست می آید، مناسب است. هدف در این گونه مصاحبه ها جمع آوری اطلاعات عمیق و کیفی است.

مصاحبه بسته

- پرسشها ضمن اشاره به پاسخهای احتمالی آنها مطرح می شوند.
- پاسخها ثابت و از قبل پیش بینی و طبقه بندی شده اند و معمولاً پرسش ها به صورت بسته هستند. این روش در مطالعات بزرگ و زمانی که پژوهشگر از تنوع پاسخ ها اطلاع دارد بکار می رود.

نکات مهم در مورد انجام مصاحبه

- تکلم از زبان شخص مصاحبه شونده
- دخالت ندادن تمایلات شخصی مصاحبه گر
- ایجاد شرایط یکسان برای همه
- جلب اعتماد مصاحبه شونده
- بیان توضیحات کافی قبل از شروع مصاحبه
- ارائه آموزش به مصاحبه گران پیش از انجام مصاحبه
- کسب اجازه در هنگام استفاده از دستگاه ضبط صدا

مزایای مصاحبه

- قابلیت استفاده برای کم یا بیسوادان و کودکان و بیماران
- امکان روشن کردن مفهوم سئوالات
- در مقایسه با مشاهده بدست آمدن درصد بیشتری از پاسخ ها
- برای افرادی که برای پاسخگویی تمایل به مطالب نوشتاری ندارند.
- توجه به تفاوت‌های فردی پاسخ دهندگان
- انعطاف جریان گردآوری داده ها در صورت نیاز تغییر پرسشها
- مصاحبه هم جنبه سمعی و هم جنبه بصری دارد

معایب مصاحبه

- وقت گیر و پرهزینه
- طبقه بندی و تجزیه و تحلیل اطلاعات در هنگامی که سئوالات باز هستند مشکل است
- تورش مصاحبه گر و دخالت دادن نظرات شخصی
- نیاز به افراد مصاحبه گر ماهر
- گاهی افراد از ابراز نظرات صریح امتناع می ورزند و یا از بیان علنی مطالب اکراه دارند.

پرسشنامه

- پرسشنامه شامل دسته هایی از پرسش هاست که بر طبق اصول خاصی تدوین گردیده است و به صورت کتبی به افراد ارائه می شود و پاسخگو بر اساس تشخیص خود، جواب ها را در آن می نویسد.
- کیفیت تنظیم پرسشنامه در به دست آمدن اطلاعات صحیح و درست و قابل تعمیم بسیار با اهمیت است.

طبقه بندی بر اساس ماهیت پرسشنامه

- پرسشنامه باز
- پرسشنامه بسته
- پرسشنامه نیمه باز

پرسشنامه باز

- در این نوع پرسشنامه با سئوالات باز روبرو هستیم. در اینجا پاسخگو می تواند بدون محدودیت هر پاسخی را که مد نظرش باشد در مورد آن پرسش بنویسد و یا در آن زمینه توضیح دهد. در اینگونه سئوالات، اطلاعات دقیق تر، کامل تر و دارای ارزش بیشتر هستند ولی طبقه بندی و نتیجه گیری از آنها مشکل تر است.

- ۱- راههای انتقال بیماری ایدز چیست ؟ پرسش باز
- ۲- بیمار ایدز چگونه منتقل می شود ؟
- الف - از راه خون
- ب - از راه تنفس
- ج - از راه غذا (۳ گزینه ای)

پرسشنامه بسته

- پرسش های بسته در این نوع پرسشنامه ارائه می شود. برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده است که فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ بگزیند. هریک از پاسخ ها به گونه های تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سؤال از پاسخ مربوط به دیگر سئوالات مجزاست. در اینجا پاسخ ها را می توان به سرعت نوشت و تجزیه و تحلیل و طبقه بندی پاسخ ها نیز ساده تر است.

پرسشنامه نیمه باز

- در این پرسشنامه ها، در پایان گزینه ها یک مورد با عنوان «سایر موارد» نوشته و در جلوی آن قید می شود که موارد مورد نظر ذکر گردد.

طبقه بندی بر اساس نحوه اجرا

- پرسشنامه همراه با مصاحبه
- پرسشنامه خود ایفا
- پرسشنامه پستی
- پرسشنامه الکترونیک

پرسشنامه همراه با مصاحبه

- این پرسشنامه همان مصاحبه انعطاف ناپذیر است که به صورت حضوری پرسشها از افراد پرسیده می شود و پاسخ ها توسط پرسشگر در برگه پرسشنامه وارد می شود.

پرسشنامه خود ایفا

- پرسشنامه در اختیار فرد قرار می گیرد و فرد به تنهایی به پرسش ها پاسخ می دهند.

پرسشنامه پستی

- پرسشنامه برای افراد از طریق پست ارسال می شود.
فرد پس از تکمیل آن را برای محقق عودت می دهد.

پرسشنامه الکترونیک

- در این نوع از پرسشنامه که به تازگی موارد استفاده از آن گسترش یافته است، محقق با استفاده از شبکه های اطلاع رسانی و اینترنت، اقدام به ارسال پرسشنامه الکترونیک برای افراد می کند و افراد پاسخ ها را در همان پرسشنامه وارد و با پست الکترونیک برای محقق باز می گردانند.

نکات مهم در طراحی پرسشنامه

- داشتن یک مقدمه رسا، جذاب و واضح در ابتدای پرسشنامه
- وجود پرسش های قابل فهم و خالی از ابهام
- خودداری از پرسش های طولانی و وقت گیر و دو پهلو
- خودداری از واژه ها و لغات نامانوس و نامفهوم
- طراحی پرسشنامه زیبا و دور از کلمات زشت و زننده و تا جای ممکن دوستانه
- هر سؤال فقط به یک موضوع اختصاص داشته باشد
- قرار دادن تمام پاسخ های ممکن برای پرسش های بسته
- در هنگام نوشتن پرسشنامه باید دقت نمود تا ابتدا از پرسش های زمینه ای استفاده کرد و سپس به پرسش هائی که در زمینه موضوع طراحی شده اند، رسید.

مزایای پرسشنامه

- عدم نیاز به شخص مصاحبه کننده
- ساده و ارزان
- سادگی طبقه بندی و تجزیه و تحلیل
- دقت بیشتر پاسخ ها بواسطه محرمانه ماندن افراد
- امکان انجام مطالعات بزرگ
- یکسان بودن شرایط در زمان تکمیل

معایب پرسشنامه

- عدم قابلیت استفاده برای بیسوادان
- درک نکردن مفهوم سؤال
- امکان ارائه تصویر کاذب توسط فرد از خود
- کاهش درصد پاسخ های رسیده در پرسشنامه پستی

انواع پرسشنامه ها

- پرسشنامه های استاندارد

- پرسشنامه افسردگی، پرسشنامه اضطراب و ...

- پرسشنامه های محقق ساخته

- باید قبل از کاربرد مورد ارزیابی قرار گیرند.

در مورد پرسشنامه ها

• روایی (Validity)

- روایی صوری: ظاهر سئوالات درست باشد و گزینه ها طوری انتخاب شده باشند که قابل فهم و معقول باشند.
- روایی محتوایی: اهداف و محتوای مورد نظر را پوشش دهد.

• پایایی (Reliability)

- ساده ترین روش تعیین پایایی یک پرسشنامه، باز آزمایی (Test-retest) می باشد.

موفق و پیروز و سربلند باشید